

EUROOPA KOHTU OTSUS (kuues koda)
5. juuni 1997*

(Eelotsusetaotlus:
Raad van State – Belgia)

(Teenuste vaba liikumine – Teleringhääling – Asutamine – Siseriiklikest õigusnormidest kõrvalehiilimine)

Kohtuasjas C-56/96,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Raad van State'i, Belgia, esitatud taotlus, millega soovitakse saada nimetatud kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

VT4 Ltd

ning

Vlaamse Gemeenschap,

kolmandad isikud:

Intercommunale Maatschappij voor Gas en Elektriciteit van het Westen (Gaselwest) jt,

Vlaamse Uitgeversmaatschappij NV (VUM) Integan Intercommunale CV jt,

Vlaamse Televisie Maatschappij NV (VTM),

eelotsust nõukogu 3. oktoobri 1989. aasta direktiivi 89/552/EMÜ teleringhäälingutegevust käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta (EÜT L 298, lk 23) tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS (kuues koda),

koosseisus: koja esimees G. F. Mancini, kohtunikud J. L. Murray, C. N. Kakouris, P. J. G. Kapteyn (ettekandja-kohtunik) ja H. Ragnemalm,

kohtujurist: C. O. Lenz,

kohtusekretär: kohtusekretäri asetäitja H. von Holstein,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

- VT4 Ltd, esindaja: advokaat D. Vandermeersch, Brüssel,
 - Vlaamse Gemeenschap, esindajad: advokaadid E. Brewaeys ja J. Stuyck, Brüssel,
 - Vlaamse Televisie Maatschappij NV (VTM), esindajad: advokaat L. Neels, Antwerpen, ja advokaat F. Herbert, Brüssel,
 - Saksamaa valitsus, esindaja: liidu majandusministeeriumi kõrgem ametnik E. Röder ja sama ministeeriumi *Regierunsrätin* S. Maaß,
 - Prantsusmaa valitsus, esindajad: välisministeeriumi õigusosakonna asedirektor C. de Salins ja sama osakonna välisasjade sekretär P. Martinet,
 - Euroopa Ühenduste Komisjon, esindaja: õigustalituse ametnik B. J. Drijber,
- võttes arvesse kohtuistungil ettekannet,

olles kuulnud 12. detsembri 1996. aasta kohtuistungil ära VT4 Ltd, esindaja: D. Vandermeersch; Vlaamse Gemeenschapi, esindajad: E. Brewaeys ja J. Stuyck; Vlaamse Televisie Maatschappij NV (VTM), esindaja: F. Herbert ja Euroopa Komisjoni, esindaja: B.J. Drijber suulised märkused,

olles kuulnud 6. veebruari 1997. aasta kohtuistungil ära kohtujuristi ettepaneku, on teinud järgmise

otsuse

- 1 Raad van State, Belgia, esitas oma 14. veebruari 1996. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 26. veebruaril 1996, EÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Euroopa Kohtule eelotsuseküsimuse nõukogu 3. oktoobri 1989. aasta direktiivi 89/552/EMÜ teleringhäälingutegevust käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta (EÜT L 298, lk 23, edaspidi „direktiiv”) artikli 2 tõlgendamise kohta.
- 2 Küsimus on esitatud VT4 Ltd (edaspidi „VT4”) esitatud tühistamishagis Flaami kultuuri- ja Brüsseli asjade ministri 16. jaanuari 1995. aasta otsuse (edaspidi „otsus”) peale, milles VT4 teleprogrammide keelatakse juurdepääs kaabelvõrgule.
- 3 Direktiivi II peatükis “Üldsätted” sisalduvas artiklis 2 on sätestatud:

”1. Iga liikmesriik tagab, et kõik telesaated, mida edastavad:

 - tema jurisdiktsiooni all olevad ringhäälinguorganisatsioonid või
 -

täidavad kõnealuses liikmesriigis avalikkusele mõeldud ringhäälingusaadete suhtes kohaldatavaid õigusakte.

2. Liikmesriigid tagavad teistest liikmesriikidest pärit telesaadete vastuvõtmisvabaduse ega piira nende taasedastamist oma territooriumil põhjustel, mis kuuluvad käesoleva direktiiviga kooskõlastavatesse valdkondadesse.
...”

4 Põhikohtuasja dokumentidest ilmneb, et flaami kogukonnas on, vastavalt flaami kogukonna valitsuse 28. jaanuari 1987. aasta seadlusele erateleringhäälinguorganisatsioonidele lubade andmise kohta (Belgisch Staatsblad, 19.3.1987) ja 12. juuni 1991. aasta seadlusele, millega reguleeritakse raadio- ja telereklaami ning sponsorst (Belgisch Staatsblad, 14.8.1991, edaspidi „flaami kogukonna valitsuse seadlused”), Vlaamse Televisie Maatschappij NV-l (edaspidi „VTM”) nii kommertstelevisiooni kui ka telereklaami puhul monopolne seisund.

5 Flaami kogukonna valitsuse 4. mai 1994. aasta seadluse nr 2 kaabeltelevisiooni- ja raadiovõrkude kohta, selliste võrkude paigaldus- ja kasutuslubade kohta ning teleprogrammide levitamise ja tootmise edendamise kohta (Belgisch Staatsblad, 4.6.1994, edaspidi „kaabliseadlus”) artikli 10 lõike 1 kohaselt peavad kaabellevivõrgu operaatorid üle kandma samaaegselt ja tervikuna VTM (ainus flaami kogukonna valitsuse loa saanud eraettevõtja) programme.

6 Kaabliseadluse artikli 10 lõikes 2 on sätestatud:

”Ilma et see piiraks lõike 1 sätete kohaldamist, võivad kaabellevivõrgu operaatorid taasedastada oma raadio- või televõrgus järgmisi programme:

...

4. muu Euroopa Liidu liikmesriigi kui Belgia valitsuse loa saanud ringhäälinguorganisatsioonide tele- ja raadioprogrammid, kui kõnealuse ringhäälinguorganisatsiooni üle peavad selles liikmesriigis teostama nõuetekohast järelevalvet selle liikmesriigi avalikkusele saateid edastavad ringhäälinguorganisatsioonid ja kui teostatud järelevalve vastab Euroopa õigusele, eelkõige autoriõigusele ja sellega seotud õigustele ning Euroopa Liidu rahvusvahelistele kohustustele, ja kui kõnealune ringhäälinguorganisatsioon ja tema edastatavad programmid ei häiri flaami kogukonna avalikku korda, kõlblust ega avalikku julgeolekut.

...”

7 Londonis asutatud VT4 on Inglise õiguse kohaselt moodustatud ettevõtte, kelle põhitegevuseks on raadio- ja teleprogrammide edastamine. LVT4 ainuosanik on Luksemburgi ettevõtte Scandinavian Broadcasting Systems SA. Ühendkuningriigi ametiasutused on andnud talle muu kui riigisiseste satelliitteenuste osutamise loa (*non-domestic satellite licence*).

8 VT4 programmid on mõeldud flaamikeelsele avalikkusele. Need on kas salvestatud hollandi keeles või varustatud hollandikeelsete subtiitritega. Televisioonisignaale edastatakse satelliidi vahendusel Ühendkuningriigi territooriumilt. VT4-l on Nossegemis (flaamikeelne paikkond Belgias) oma tütarettevõtte, kes suhtleb reklaamijate ja tootmisettevõtetega. Samas paikkonnas kogutakse ka teavet uudistesaadete jaoks.

9 Flaami kultuuri ja Brüsseli asjade minister keelas oma otsusega VT4 televisiooniprogrammile juurdepääsu kaabellevivõrgule. Otsus põhines peamiselt kahel

väitel. Esiteks, VT4 ei kuulunud kaabliseadluse nr 2 artikli 10 lõike 1 kohaldamisalasse, sest tal ei olnud eraringhäälinguorganisatsiooni luba saadete edastamiseks kogu flaami kogukonnale. VT4 on tegelikult ainus litsentseeritud ringhäälinguorganisatsioon. Teiseks, VT4 ei saa pidada muus liikmesriigis loa saanud teleringhäälinguorganisatsiooniks, sest tegu on flaami ettevõttega, kes oli asutatud muus liikmesriigis selleks, et kõrvale hiilida flaami kogukonna õigusaktide kohaldamisest. Isegi kui VT4 oleks Briti ringhäälinguorganisatsioon, ei piisaks sellest siiski kaabliseadluse nr 4 artikli 10 lõikes 2 kehtestatud tingimuste, eelkõige ühenduse õiguse täitmise nõuetekohase järelevalve nõude täitmiseks.

- 10 24. jaanuaril 1995 peatas Raad van State VT4 taotlust käsitleva otsuse kohaldamise. Ta leidis, et direktiivi artikli 2 lõike 2 rikkumisel põhinev tühistamis põhjus oli piisavalt tõsine ja et vastati tõsise kahju tingimusele. Selle tulemusena võis VT4 edastada alates 1. veebruarist 1995 oma saateid Flandria ja Brüsseli kaabeltelevisioonivõrgus. Seejärel kinnitas Raad van State oma 2. märtsi 1995. aasta otsusega varem määratud peatamist nii, et VT4 programmi edastamist võrgus võis jätkata seni, kuni Raad van State teeb otsuse põhikohtuasjas.
- 11 Eelotsuseküsümuse esitanud riiklikus kohtus osutati komisjoni 22. märtsi 1995. aastal tehtud direktiivi muutmissetepanekule (EÜT C 185, lk 4), mille komisjon esitas nõukogule ja Euroopa Parlamendile 31. mail 1995 samal ajal koos direktiivi kohaldamise aruandega [KOM(95) 86 (lõplik) – 95/0074(COD)]. Nimetatud väites esitatud küsimus oli see, mil määral võivad need tekstid ja nõukogus toimuvate läbirääkimiste esialgsed tulemused mõjutada otsuse õigusjärgsuse hindamist.
- 12 Neil asjaoludel otsustas Raad van State enne põhikohtuasjas otsuse langetamist peatada menetluse ja esitas Euroopa Kohtule järgmise eelotsuseküsümuse:

”Kas nõukogu 3. oktoobri 1989. aasta direktiivi isikulist (*ratione personae*) kohaldamisala käsitleva artikli 2 tõlgendamise eesmärgil võidi võtta vaidlustatud otsuse tegemise ajal arvesse eespool nimetatud komisjoni 31. mai 1995. aasta aruannet ja ettepanekut ning nõukogu 20. novembril 1995. aastal ajutiselt vastu võetud teksti? Jaatava vastuse korral, mis on nende kolme eri teksti ühine, tõlgendamise seisukohast siduv tähendus?”
- 13 Põhikohtuasja dokumentidest ilmneb, et Raad van State soovib selle küsimusega, mis on esitatud enne Euroopa Kohtu 10. septembri 1996. aasta otsust kohtuasjas C-222/94: komisjon *vs.* Ühendkuningriik (EKL 1996, lk I-4025), tegelikult kindlaks teha kriteeriumid nende ringhäälinguorganisatsioonide kindlaksmääramiseks, mis kuuluvad direktiivi artikli 2 lõikes 1 nimetatud liikmesriikide jurisdiktsiooni alla.
- 14 Euroopa Kohus uuris kohtuasjas C-222/94: komisjon *vs.* Ühendkuningriik mõiste „jurisdiktsioon” tõlgendust direktiivi artikli 2 lõike 1 esimeses taandes olevas fraasis „[tema] jurisdiktsiooni all olevad ringhäälinguorganisatsioonid”.
- 15 Nagu Euroopa Kohus on sedastanud oma otsuse punktis 26, ei ole direktiivis fraas „jurisdiktsiooni all olevad ringhäälinguorganisatsioonid” selgelt määratletud.
- 16 Pärast direktiivi artikli 2 lõike 1 sõnastuse analüüsimist järeldas Euroopa Kohus otsuse punktis 40, et nimetatud sätte esimeses taandes kasutatud liikmesriikide jurisdiktsiooni

mõistet tuleb mõista selliselt, mis hõlmab vajaduse korral isikulist (*ratione personae*) jurisdiktsiooni teleringhäälinguorganisatsioonide üle.

- 17 Euroopa Kohus on lisanud eespool nimetatud otsuse punktis 42, et liikmesriigi isikuline jurisdiktsioon ringhäälinguorganisatsiooni üle saab põhineda üksnes sellel, et kõnealune ringhäälinguorganisatsioon kuulub selle riigi õigussüsteemi, mis kattub tegelikult asutamise mõistega, nagu seda on kasutatud EÜ asutamislepingu artikli 59 esimeses lõigus, mille sõnastuse kohaselt eeldatakse, et teenuse osutaja ja saaja on „asutatud” kahes eri liikmesriigis.
- 18 Seega järeldub sellest, et direktiivi artikli 2 lõiget 1 tuleb tõlgendada selliselt, et teleringhäälinguorganisatsioon kuulub selle liikmesriigi jurisdiktsiooni alla, kus ta on asutatud.
- 19 Kui teleringhäälinguorganisatsioon on asutatud rohkem kui ühes liikmesriigis, on pädevaks liikmesriigiks see riik, kus ringhäälinguorganisatsioonil on tegevuste keskus. Seetõttu peab riiklik kohus määrama nende kriteeriumide põhjal selle liikmesriigi, kelle jurisdiktsiooni alla kuuluvad VT4 tegevused, võttes arvesse eelkõige seda kohta, kus tehakse programmipoliitikat käsitlevad otsused ning kus edastatavad programmid lõpuks kokku pannakse (kohtuasi C-222/94: komisjon vs. Ühendkuningriik, punkt 58).
- 20 Vlaamse Gemeenschapi arvates ei piisa teenuste osutamise vabadust käsitlevate sätete kohaldamiseks sellest, et teenuste osutaja on asutatud muus liikmesriigis; vaid lisaks nõutakse, et ka teenuse osutaja ei tohiks olla asutatud vastuvõtvas liikmesriigis, nagu ilmneb otsusest kohtuasjas C-55/94: Gebhard (EKL 1995, lk I-4165).
- 21 Selles väites ei võeta arvesse asjaolu, et teleringhäälinguorganisatsiooni tegevus, mis seisneb teenuste alalises osutamises liikmesriigist, kus ta on asutatud direktiivi artikli 2 lõikes 1 nimetatud eesmärgil, ei tähenda sellisena seda, et vastuvõtva liikmesriigi territooriumil teostatakse tegevust, mille ajutist või alalist iseloomu hinnatakse, nagu eespool nimetatud kohtuasjas C-222/94: komisjon vs. Ühendkuningriik.
- 22 Samuti tuleks rõhutada, et vaid selle põhjal, et kõik saated ja reklaamid on mõeldud ainult flaamikeelsele avalikkusele, ei saa vastavalt VTM väidetele näidata, et VT4 ei saa pidada asutatuks Ühendkuningriigis. Asutamisleping ei keela ettevõtjal kasutada teenuste osutamise vabadust, kui ta ei osuta teenuseid oma asukohaliikmesriigis.
- 23 Eespool toodust järeldub, et direktiivi artikli 2 lõiget 1 tuleb tõlgendada selliselt, et teleringhäälinguorganisatsioon kuulub selle liikmesriigi jurisdiktsiooni alla, kus ta on asutatud. Kui teleringhäälinguorganisatsioon on asutatud rohkem kui ühes liikmesriigis, kuulub ta selle liikmesriigi jurisdiktsiooni alla, mille territooriumil on tema tegevuste keskus ning kus eelkõige tehakse programmipoliitikat käsitlevaid otsuseid ja pannakse lõplikult kokku edastatavad programmid.

Kohtukulud

- 24 Euroopa Kohtule märkusi esitanud Saksamaa ja Prantsusmaa valitsuste ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus riiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS (kuues koda),

vastates talle Raad van State, Belgia, poolt 14. veebruari 1996. aasta otsusega esitatud küsimusele, otsustab:

Nõukogu 3. oktoobri 1989. aasta direktiivi 89/552/EMÜ teleringhäälingutegevust käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta artikli 2 lõiget 1 tuleb tõlgendada selliselt, et teleringhäälinguorganisatsioon kuulub selle liikmesriigi jurisdiktsiooni alla, kus ta on asutatud. Kui teleringhäälinguorganisatsioon on asutatud rohkem kui ühes liikmesriigis, kuulub ta selle liikmesriigi jurisdiktsiooni alla, mille territooriumil on tema tegevuste keskus ning kus eelkõige tehakse programmipoliitikat käsitlevaid otsuseid ja pannakse lõplikult kokku edastatavad programmid.

Mancini

Murray

Kakouris

Kapteyn

Ragnemalm

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 5. juunil 1997 Luxembourgis.

Kohtusekretär
R. Grass

Kuuenda koja esimees
G. F. Mancini